

1.6.2020

Maa- ja metsätalousministeriölle

Viite: Lausuntopyyntö 15.4.2020 (VN/8780/2020)

Asia: Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi elintarvikemarkkinalain ja oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 2 ja 6 §:n muuttamiseksi

Maa- ja metsätalousministeriö on laatinut luonnoksen hallituksen esitykseksi laiksi elintarvikemarkkinalain ja oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 2 ja 6 § muuttamisesta. Esityksen taustalla on Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi EU 2019/633 eli ns. kauppatapadirektiivi, jota on sovellettava viimeistään 1.11.2021.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry (jäljempänä ”MaRa”) kiittää lausuntopyynnöstä ja lausuu asiasta seuraavaa:

1. Yleistä

Ravintoloiden ja tuottajien välinen yhteistyö on perinteisesti toiminut hyvin. Sellaiset ravintolat, jotka haluavat laadukkaita tuotteita, ovat kiinnostuneita ostamaan tuotteet suoraan tiloilta ja mielellään myös kertovat tämän asiakkailleen. Matkailualan euroopalaisen järjestön Hotrecin matkailututkimuksessa Suomi menestyi erinomaisesti ravintoloiden palvelua ja lähiruuan tarjoamisesta koskevassa osiossa. Tällaista tuottajan ja ravintolan välistä yhteistyötä olisi syytä tukea, sillä molemmat osapuolet ovat pieniä ja yrittäjävetoisia toimijoita suurella elintarvikemarkkinalla, ja molemmat hyötyvät tästä järjestelystä.

Kauppatapadirektiivillä on tarkoitus suojella pienempää myyjää suuremmalta ostajalta, minkä ei ole osoitettu olevan tarpeellista ravintoloiden ja tuottajien välisessä suhteessa. Se, kumman liikevaihto on hieman enemmän, on merkityksetöntä, kun haetaan luotettavaa ja pitkäaikaista yhteistyökumppania.

2. Soveltamisala

Lakiehdotuksen 1 §:n toisessa momentissa todetaan, että 2 a – 2 g §:ssä tarkoitettuja säännöksiä sovelletaan vain, jos tavarantoimittaja on liikevaihdoltaan ostajaa pienempi ja ostajan liikevaihto on vähintään 2 miljoonaa euroa. Soveltamisala perustuu siis liikevaihtoon. Ostajana toimivan yrityksen liikevaihto voi syntyä muistakin toiminnoista kuin ravintolatoiminnasta (esim. kylpylä- tai huvipuistotoiminnasta tai mikä vaan muu

toiminta). Soveltamisalassa pitäisi huomioida vain ravintolatoiminnasta syntyvä liikevaihto, mikä asettaisi sopimusosapuolet vertailukelpoiseen asemaan.

Ehdotuksen 2 a – 2 g §:ssä tarkoitettujen säännösten soveltuminen edellyttää lisäksi, että ostaja on myyjää isompi liikevaihdoltaan. Tässä ei oteta huomioon sitä, kuinka paljon isompi liikevaihto ostajalla tulee olla, vaan käytännössä kyse voi olla yhdestä eurosta.

Kauppatapadirektiivin tarkoituksena on suojella pienempää tavarantoimittajaa. Vain kohtien 2 a – 2 g § soveltamisalassa edellytetään myyjän olevan liikevaihdoltaan pienempi. Tämä edellytys, sekä ostajan yli 2 miljoonan euron liikevaihto, pitää ulottaa koskemaan koko lain soveltamisalaa. Jos laki soveltuu myös tilanteisiin, joissa myyjä on ostajaa liikevaihdoltaan suurempi, lailla suojellaan myös suurempaa osapuolta. Tällöin suojellaan siis vain myyjää eikä pienempää toimijaa, mikä ei ole kauppatapadirektiivin tarkoitus.

3. Seuraamusmaksu

Edellä kuvattu ongelma liikevaihdosta suuruuden määrittelijänä toistuu sanktiota mitattaessa. Ostajan ravintolatoiminta voi olla vain pieni osa sen kaiken toiminnan liikevaihtoa. Mikäli seuraamusmaksun määrä perustuu ostajan liikevaihtoon, pitäisi seuraamusmaksun perusteena olla vain ravintolatoiminnan liikevaihto. Mikäli ei ole mahdollista muuttaa seuraamusmaksun perustetta vain ravintolatoiminnan liikevaihtoon, sanktion peruste pitäisi olla muualla kuin liikevaihdossa. Liikevaihtoperusteinen seuraamusmaksu ei myöskään huomioi sitä epäsuhtaa, joka voi vallita yksittäisen sopimuksen arvon ja toisaalta ostajan liikevaihdon välillä.

Liikevaihtoa parempi peruste seuraamusmaksun mittaamiselle olisi sen sopimuksen arvo, joka kulloinkin on kyseessä. Näin on menetely ostajan ollessa viranomaisen. Esityksessä ei ole perusteltu viranomaiselle ja muulle ostajalle määrättävän seuraamusmaksun erilaista mittaustapaa. Tasavertaisen kohtelun vuoksi olisi seuraamusmaksun perusteena syytä käyttää samaa mittaria kaikille ostajille.

Lakiehdotukseen ehdotetaan myös lisättäväksi mahdollisuus seuraamusmaksun kohtuullistamiseen oikeasuhtaisuuden varmistamiseksi.

4. Maksuajat ja peruutukset

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan, että ostajan on maksettava tuotteet 30 päivän kuluessa toimituksesta tai maksettavan määrän vahvistamisesta. Sama 30 päivän aika koskee myös tuotteiden palautuksia. Kauppatapadirektiivin mukaan 30 päivän maksuaika ja palautusaika koskee vain pilaantuvia tuotteita, ja muiden tuotteiden osalta maksuaika ja palautusaika on 60 päivää.

Esityksessä kiristetään kauppatapadirektiivin vaatimuksia tarpeettomalla tavalla, eikä kiristyksen tarpeellisuutta ole riittävällä tavalla avattu. Perusteluksi esitetään tällaisen sääntelyn olevan käytännön soveltamisessa yksinkertaisempaa, koska viranomaisen ei tarvitsisi tulkita pilaantuvan tuotteen määritelmää. Hallituksen esitysluonnoksessa ei

tarkemmin kerrota, että miten tulkinta on hankalaa ja onko tällaisesta jotakin käytännön esimerkkejä. Pilaantuvan tuotteen tulkinnan hankaluus viranomaiselle ei yksinään ole riittävä perustelu.

5. Elintarvikemarkkinavaltuutetun toimivaltuudet

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi kuvatut elintarvikemarkkinavaltuutetun toimivaltuudet ovat erittäin laajat, eikä näin laajaa toimivaltaa edellytetä kauppatapadirektiivissä. Valtuutetulla on toimivalta asettaa ostajalle kielto jatkaa menettelyä ja uhkasakko sekä antaa julkinen varoitus. Tällaisten sanktioiden asettaminen pitäisi kuulua kokonaan markkinaoikeudelle, joka määräisi sanktion valtuutetun esityksestä. Tällainen vallanjako sopisi paremmin valtuutetun toimenkuvaan tutkivana ja esittelevänä tahona.

Jos edellä mainittujen sanktioiden määrääminen jää valtuutetun toimivaltaan, esitykseen on lisättävä maininta siitä, että valtuutetun päätöstä on noudatettava vasta muutoksenhaun päätyttyä.

6. Tarkastukset ja tietojen vaihto

Luonnoksessa 13 a §:ssä annetaan valtuutetulle laajat oikeudet toimittaa tarkastuksia. Tarkastuksen saa toimittaa kaikkeen sellaiseen tietoon, millä voi olla merkitystä lain noudattamisen valvonnassa. Näin laaja tarkastusoikeus on poikkeuksellinen, eikä laajuuden tarpeellisuutta ole riittävästi perusteltu. Perusteluissa olisi syytä kiinnittää myös huomiota siihen, miten paljon tällainen tarkastus hankaloittaa tarkastuksen kohteena olevan yrityksen toimintaa ja aiheuttaa mahdollisesti vahinkoa. Tarkastusoikeus pitäisi rajata koskemaan vain sellaisia tietoja, joiden tarkastaminen on välttämätöntä.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry

Veli-Matti Aittoniemi
varatoimitusjohtaja

Lotta Laukkio
lakimies

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry on matkailu-, ravintola- ja vapaa-ajan palvelualojen elinkeino- ja työmarkkinajärjestö. MaRa edustaa hotelleja, kylpylöitä, viikko-osakeyrityksiä, leirintäalueita, kongressi- ja tapahtumatoimialan yrityksiä, ravintoloita, catering-yrityksiä, eines- ja valmistuskeittiöitä, kahviloita, pubeja, yökerhoja, liikenneasemia, huvi-, teema- ja elämyspuistoja, keilahalleja, festivaaleja ja konsertti-tapahtumia, ohjelmapalveluyrityksiä, luontomatkaileyrityksiä, hiihtokeskuksia sekä matkailun markkinointi- ja välityspalveluita tarjoavia yrityksiä. MaRassa on 2 800 jäsentä, joilla on 7 700 toimipaikkaa. MaRan jäsenyritykset työllistävät noin 70 000 henkilöä.